

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

8 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Історія військового мистецтва. Прочитайте уривки. Відновіть їх, заповнивши пропуски в тексті. Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал. Всього – 10 балів.

1. У _____ (рік до н. е.) біля _____ (місцевість), що на території сучасної Греції, відбулася славновідома битва між персами і греками. Незначна кількість спартанців, очолюваних царем _____ (ім'я), мужньо оборонялася проти чисельної ворожої армії, але не змогла запобігти перському проникненню на землі Еллади.
2. У _____ (рік до н. е.) біля _____ (село), що на території сучасного Іраку, відбулася кровопролитна грецько-перська битва. Перське військо очолював цар Дарій III, а грецьке _____ (ім'я, прізвище). У результаті перський цар утік з поля бою, а греки захопили міста Вавилон і _____ (місто) – столицю Персії.
3. У _____ (рік до н. е.), в ході Другої Пунічної війни, біля _____ (місто), що на території сучасної Італії, відбулася битва між карфагенською та римською арміями. У результаті однієї з найкривавіших у світовій історії баталій карфагенське військо, очолюване _____ (ім'я), знищило або захопило в полон біля 60 000–70 000 римлян.
4. У _____ (рік) в Північне Причорномор'я з Монголії і _____ (країна) вторглися кочові племена гунів. Найвищого піднесення їхня держава досягла за правителя _____ (ім'я) (434–453). Однак у _____ (рік) його армія зазнала поразки у битві _____ (місцевість), що на території сучасної Франції. Після цього військова могутність гунів занепадала.
5. У _____ (рік) відбувся перший Дунайський похід князя _____ (ім'я), який вирушив на допомогу Візантії проти _____ (країна). Князь розбив військо супротивника і зупинився у місті Переяславець, яке хотів зробити столицею своєї держави.
6. У _____ (рік) князь _____ (ім'я) переміг тевтонських рицарів Добжинського ордену у битві біля _____ (місто), що на території сучасної Польщі. Цього ж року переможець повернув собі батьківський престол у Галичі.
7. 19 вересня _____ (рік), під час Столітньої війни, біля _____ (місто), що на території Франції, відбулася велика битва між англійською армією Едуарда Чорного Принца й французьким військом короля _____ (ім'я, прізвище). У результаті баталії загинув цвіт французького лицарства – 16 баронів та 2 426 лицарів.
8. У _____ (рік) відбулася битва литовсько-українсько-білоруського війська, очолюваного князем _____ (ім'я), проти татар біля _____ (річка), що є лівою притокою Південного Бугу. Перемога союзної армії призвела до розширення кордонів Великого князівства Литовського і повалення золотоординського ярма.
9. 15 липня _____ (рік), під час «Великої війни», біля _____ (місто), що на території сучасної Польщі, відбулася битва між військами _____ (державне утворення) та Польського королівства і Великого князівства Литовського. Об'єднану армію очолювали король польський _____ (ім'я) та великий князь литовський Вітовт. У результаті баталії припинено експансію рицарів на Схід.
10. У _____ (рік) великий гетьман литовський _____ (ім'я, прізвище) із 30-ти тисячним військом завдав поразки 80-ти тисячній московській армії у битві біля _____ (місто), що на території сучасної Білорусі. Ця перемога на певний час затримала експансію Московії в українські землі.

II. Опрацювання понять і термінів. Розгадайте кросворд. (Візьміть до уваги те, що кількість клітинок горизонталей може бути більшою, ніж кількість літер у слові.) У виокремленій вертикалі отримаєте поняття. Поясніть його значення. Складіть із цим поняттям речення в історичному контексті. *Кожне правильно розгадане слово – 1 бал. Пояснення поняття – від 0 до 3 балів (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня або помилкова; 1-2 бали – відповідь часткова; 3 бали – відповідь вичерпна). Складання речення – від 0 до 3 балів. Всього – 15 балів.*

1														
			2											
			3											
4														
5														
			6											
7														
			8											
9														

1. Назва форми промислового виробництва, що базується на використанні ручної праці.
2. Назва об'єднання певної соціальної групи (здебільшого купців) для захисту своїх інтересів.
3. Назва привілейованої соціальної групи, військово-службової верстви у Речі Посполитій.
4. Назва західноєвропейського середньовічного власника землі, в залежності від якого перебували селяни, а також нижчі статусом феодали – васали.
5. Назва людини, яка збагачувалася за рахунок надання позик грошей чи майна під відсотки.
6. Назва будівлі в центрі міста, де розміщувався магістрат, орган міського самоврядування.
7. Назва процесу встановлення феодалної залежності, що полягала в позбавленні селян особистої свободи.
8. Назва процедури об'їзду князем, дружиною підвладних земель для збирання данини.
9. Назва земельної ділянки або одиниці обліку земельного наділу, що, зокрема, регламентувалася «Статутом» 1557 року.

8 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте імена й прізвища історичних постатей та їхні прізвиська. Установіть відповідності між ними (врахуйте те, що одне прізвисько є зайвим). Поясніть походження тих прізвиськ. Візьміть до уваги, що максимальним балом оцінюватиметься докладний опис історичного сюжету, який став підставою для отримання саме цього прізвиська. *Установлення кожної відповідності – 1 бал. Пояснення походження кожного прізвиська – від 0 до 2 балів (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня або помилкова; 1 бал – відповідь часткова; 2 бали – відповідь повна). Всього – 15 балів.*

1. Володимир Святославович. 2. Дмитро Вишневецький. 3. Атілла. 4. Філіп IV. 5. Свидригайло Ольгердович.

А. «Найвеличніший ворог Блискучої Порти». Б. «Опальний князь». В. «Новий Костянтин». Г. «Король-сонце». Д. «Батіг Божий». Е. «Залізний король».

IV. Прочитайте усталені вислови, гасла, фрази. Укажіть дати (максимально наближено: століття, роки, місяці) та поясніть обставини появи цих висловів. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. «Бійтесь данайців, які приносять дарунки».	6. «Свята простота».
2. «Гордіїв вузол».	7. «Йти до Каносси».
3. «Гуси Рим урятували».	9. «Хай буде це мати городам руським».
4. «Піррова перемога».	9. «Кожен хай держить отчину свою».
5. «Перейти Рубікон».	10. «О, лихіша лиха честь татарська!»

8 КЛАС

ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Виконайте завдання (тут і на звороті аркуша), що стосується орієнтування в історичному просторі. Кожне правильно виконане завдання – від 0 до 2 балів. Усього – 10 балів.

МОНГОЛЬСЬКА НАВАЛА

Умовні позначення

1. Заповніть легенду мапи.
2. Опишіть шляхи просування монголів територією сучасної України під час походів 1222–1223, 1239–1241 рр.
3. Випишіть в хронологічній послідовності назви міст (у межах сучасної території України), що їх захопили монголи впродовж 1239–1241 рр.
4. Запишіть теперішні назви західних, сусідніх із сучасною Україною, держав, що їхні території зазнали монгольської навали.
5. Обведіть та/або напишіть міста на території сучасної України (не менше трьох), що названі на честь правителів Русі-України та Волинсько-Галицької держави.

VI. У 2022 р. оновлено зміст навчальних програм з історії для закладів загальної середньої освіти. Відтоді у 7 класі з історії України з'явився розділ із назвою: «Волинь і Галичина кінця XII – середини XIII ст. Волинсько-Галицьке князівство («держава Романовичів») середини XIII–XIV ст.». Як цей розділ називався попередньо? Що змінено в його назві? Опишіть факти й аргументи, якими послуговуються українські історики, пропонуючи саме таке формулювання. *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:* • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали; • наявність висновків – 0–2 бали; • вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

9 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

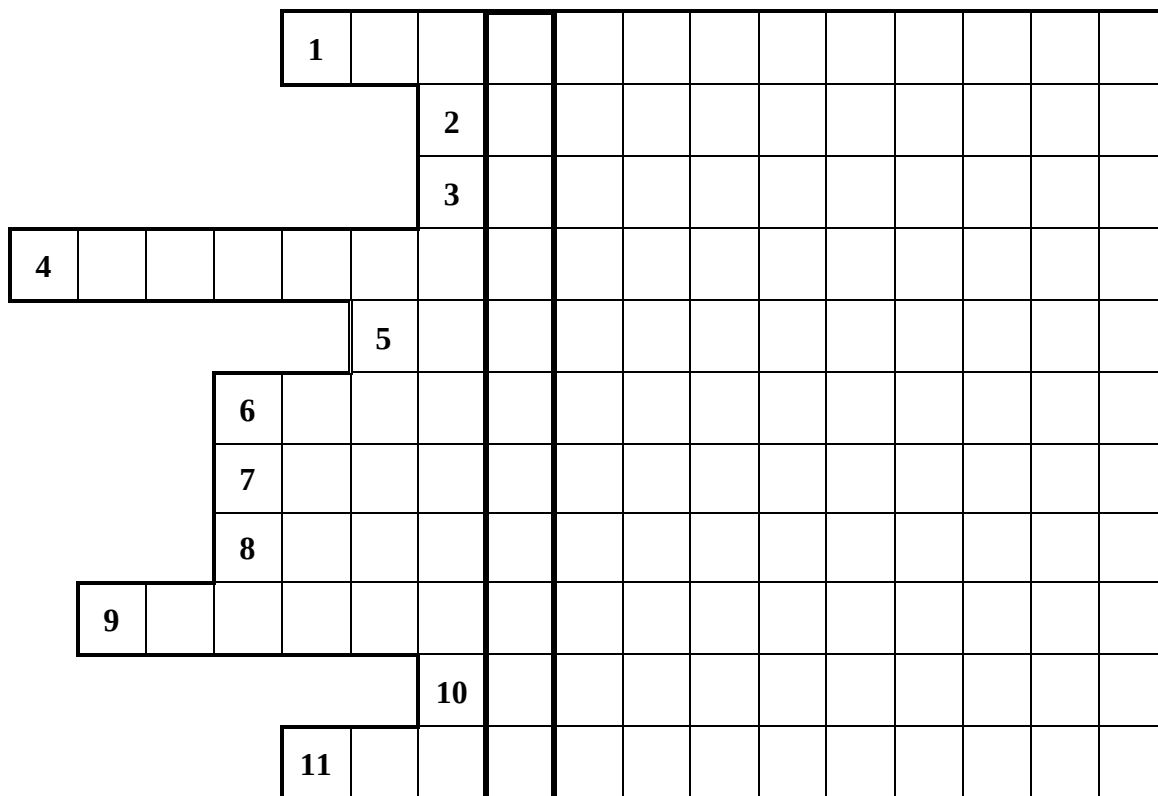
Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Історія військового мистецтва. Прочитайте уривки. Відновіть їх, заповнивши пропуски в тексті. Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал. Всього – 10 балів.

1. У _____ (рік до н. е.) біля _____ (село), що на території сучасного Іраку, відбулася славновідома греко-перська битва. Перське військо очолював цар Дарій III, а грецьке _____ (ім'я, прізвище). У результаті перський цар утік з поля бою, а греки захопили міста Вавилон і _____ (місто) – столицю Персії.
2. У _____ (рік до н. е.), в ході Другої Пунічної війни, біля _____ (місто), що на території сучасної Італії, відбулася битва між карфагенською та римською арміями. У результаті однієї з найкривавіших у світовій історії баталій карфагенське військо, очолюване _____ (ім'я), знищило або захопило в полон біля 60 000–70 000 римлян.
3. У _____ (рік) в Північне Причорномор'я з Монголії і _____ (країна) вторглися кочові племена гунів. Найвищого піднесення їх держава досягла за правителя _____ (ім'я) (434–453). Однак у _____ (рік) його армія зазнала поразки у битві _____ (місцевість), що на території сучасної Франції. Після цього військова могутність гунів занепадала.
4. У _____ (рік) князь _____ (ім'я) переміг тевтонських рицарів Добжинського ордену у битві біля _____ (місто), що на території сучасної Польщі. Цього ж року переможець повернув собі батьківський престол у Галичі.
5. 19 вересня _____ (рік), під час Столітньої війни, біля _____ (місто), що на території Франції, відбулася велика битва між англійською армією Едуарда Чорного Принца й французьким військом короля _____ (ім'я, прізвище). У результаті баталії загинув цвіт французького лицарства – 16 баронів та 2 426 лицарів.
6. У _____ (рік) великий гетьман литовський _____ (ім'я, прізвище) із 30-ти тисячним військом завдав поразки 80-ти тисячній московитській армії у битві біля _____ (місто), що на території сучасної Білорусі. Ця перемога на певний час затримала експансію Московії в Україну.
7. У _____ (рік) в протоці _____ (протока) відбулася битва між іспанською армадою, посланою королем _____ (ім'я), та англійським флотом, очолюваним Говардом Ефінгемом та _____ (ім'я та прізвище). У результаті баталії лише половина армади повернулася на батьківщину.
8. У січні _____ (рік) відбулася «дрижипільська битва» біля _____ (село), що на території Черкаської області, де польсько-татарське військо оточило українсько-московитський табір. Здобувши незначну перемогу, гетьман _____ (ім'я, прізвище) не зміг звільнити територію Брацлавщини.
9. 12 вересня _____ (рік) об'єднане польсько-австрійсько-німецьке військо під командуванням польського короля _____ (ім'я та прізвище) розгромило османську армію візира Кари-Мустафи у битві під _____ (місто), що є столицею теперішньої Австрії. Цю баталію ще називають «кавовою битвою».
10. 18 червня _____ (рік) біля _____ (містечко), що на території теперішньої Бельгії, відбулася вирішальна битва періоду Наполеонівських воєн. У протиставленні зішлись французька армія, очолювана _____ (ім'я та прізвище) й Мішелем Нейєм, та об'єднане військо Англії, Пруссії, Нідерландів тощо. У результаті баталії 25 тисяч французів й 22 тисячі англійців і їхніх союзників полягли вбитими чи пораненими. Армія Франції перестала існувати.

II. Опрацювання понять і термінів. Розгадайте кросворд. (Візьміть до уваги те, що кількість клітинок горизонталей може бути більшою, ніж кількість літер у слові.) У виокремленій вертикалі отримаєте поняття. Поясніть його значення. Складіть із цим поняттям речення в історичному контексті. *Кожне правильно розгадане слово – 1 бал. Пояснення поняття – від 0 до 2 балів (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня або помилкова; 1 бал – відповідь часткова; 2 бали – відповідь повна). Складання речення – від 0 до 2 балів. Всього – 15 балів.*

1. Назва багатого землевласника, аристократа, представника землевласницької верхівки у Речі Посполитій. **2.** Назва найдавнішого знаряддя обробітку ґрунту у вигляді палиці з прикріпленим до неї роговим, кам'яним чи металевим наконечником. **3.** Назва територіального самоврядного об'єднання людей на основі спільної земельної власності. **4.** Назва економічної політики держави, спрямованої на захист національної економіки від чужоземної конкуренції. **5.** Назва адміністративно-територіальної одиниці, поселення козаків Нової Січі. **6.** Назва процесу встановлення феодальної залежності, що полягала у позбавленні селян особистої свободи. **7.** Назва податку, що сплачувався на користь церкви. **8.** Назва процесу переселення, переміщення людей між країнами, регіонами, що зумовлено політичними, економічними або іншими обставинами. **9.** Назва земельної ділянки, що надавалася сеньйором васалові за службу у довічне користування. **10.** Назва великого приватного багатогалузевого рільничого або рільничо-скотарського господарства, що виробляло продукцію переважно для збуту. **11.** Назва примусової форми найму селян, коли у них забрано землю, й вони змушені обробляти поміщицьку за щомісячний харчовий пайок, одяг тощо.

9 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте імена й прізвища історичних постатей та їхні прізвиська. Установіть відповідності між ними (врахуйте те, що одне прізвисько є зайвим). Поясніть походження тих прізвиськ. Візьміть до уваги, що максимальним балом оцінюватиметься докладний опис історичного сюжету, який став підставою для отримання саме цього прізвиська. *Установлення кожної відповідності – 1 бал. Пояснення походження кожного прізвиська – від 0 до 2 балів. Всього – 15 балів.*

1. Перикл. 2. Петро І. 3. Ярослав Володимирович. 4. Пилип Орлик. 5. Роман Мстиславович.

А. «Некоронований король Русі-України». Б. «Олімпієць». В. «Екзильний гетьман». Г. «Тесть Європи». Д. «Самодержець Русі». Е. «Цар-антихрист».

IV. Прочитайте усталені вислови, гасла, фрази. Укажіть дати (максимально наближено: століття, роки, місяці) та поясніть обставини появи цих висловів. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

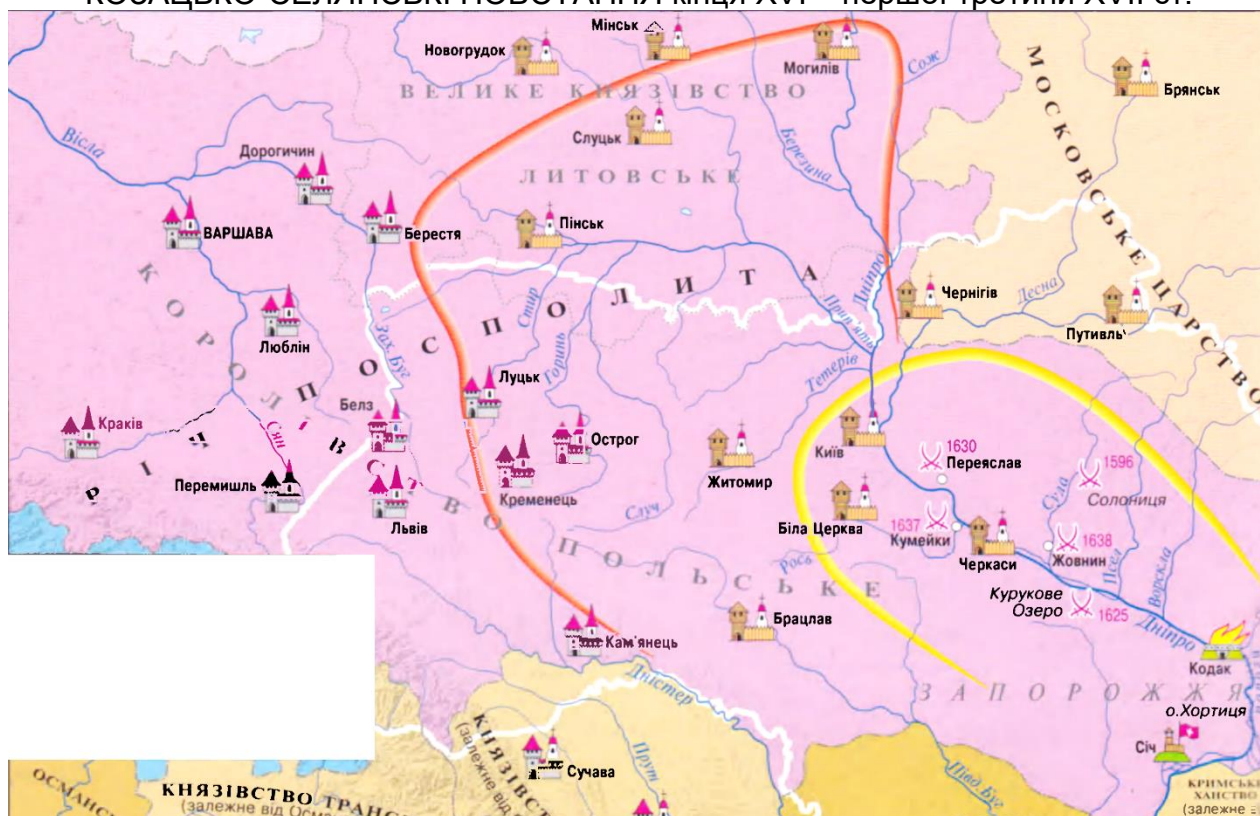
1. «Троянський кінь».	6. «Париж вартий меси».
2. «Триста спартанців».	7. «Десятиліття “золотого спокою”».
3. «Vae victis!»	8. «Виб’ю з лядської неволі весь руський народ».
4. «Прийшов, побачив, переміг!»	9. «Мазепинець».
5. «Чия влада, того й віра».	10. «За нашу і вашу свободу!»

9 КЛАС

ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Виконайте завдання (тут і на звороті аркуша), що стосується орієнтування в історичному просторі. Кожне правильно виконане завдання – від 0 до 2 балів. Усього – 10 балів.

КОЗАЦЬКО-СЕЛЯНСЬКІ ПОВСТАННЯ кінця XVI – першої третини XVII ст.

Умовні позначення

1. Заповніть легенду мапи. Нанесіть позначки, яких не вистачає для повного розкриття змісту її назви.
2. Запишіть назви держав, до складу яких входили території сучасної України наприкінці XVI ст.
3. Випишіть у хронологічній послідовності назви історично-географічних об'єктів (у межах сучасної території України), що стали місцями битв козацько-селянських військових підрозділів із армією Речі Посполитої.
4. Випишіть у хронологічній послідовності назви історично-географічних об'єктів, що стали місцями укладення домовленостей між козаками й урядом Речі Посполитої.
5. Випишіть області (не менше п'яти) сучасної України, на територіях яких відбувалися козацько-селянські повстання наприкінці XVI – в першій третині XVII ст.

VI. У 2022 р. оновлено зміст навчальних програм з історії для закладів загальної середньої освіти. Відтоді у 8 класі з історії України з'явився розділ із назвою: «Козацька революція середини XVII ст. і війна за суверенітет козацької держави другої половини XVII ст.». Як цей розділ(и) називався(лися) попередньо? Що змінено в його(їхній) назві? Опишіть факти й аргументи, якими послуговуються українські історики, пропонуючи саме таке формулювання. *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:* • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали; • наявність висновків – 0–2 бали; • вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.

**Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
10 КЛАС**

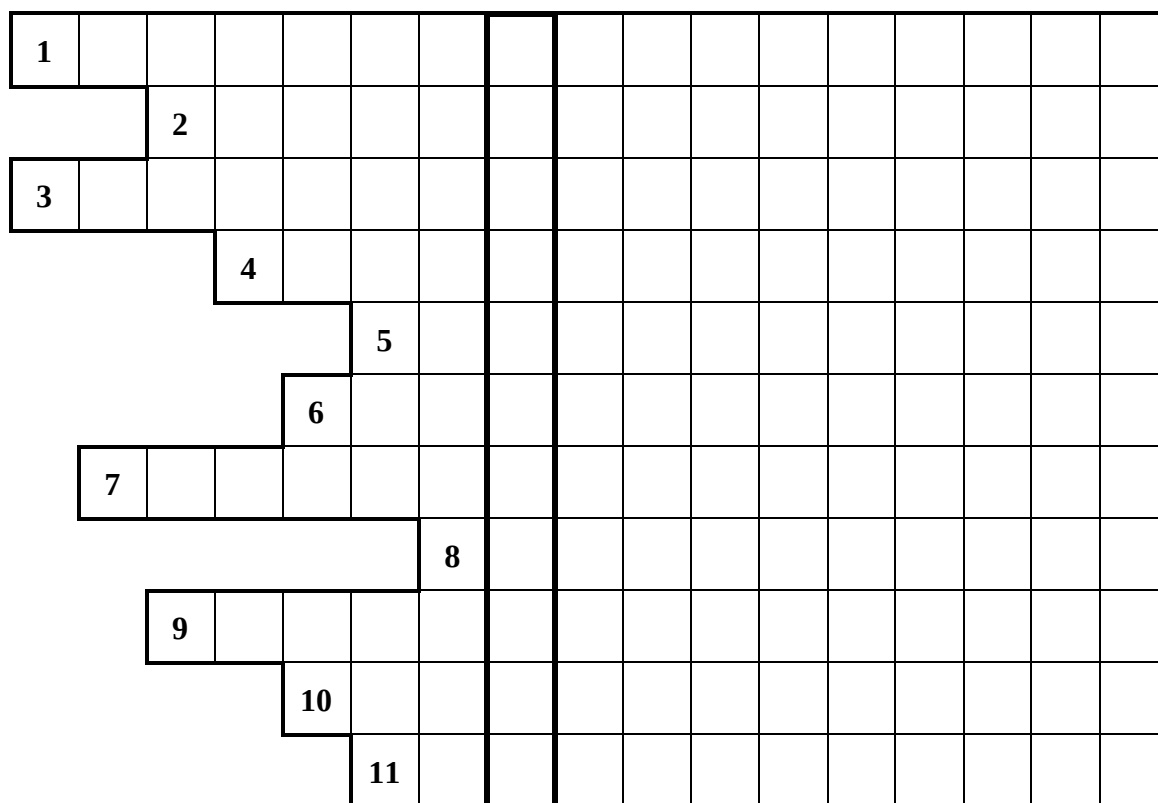
**Максимальний час виконання завдань – 3 години
Максимальна кількість балів – 75**

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Історія військового мистецтва. Прочитайте уривки. Відновіть їх, заповнивши пропуски в тексті. *Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. У _____ (рік до н. е.) біля _____ (місцевість), що на території сучасної Греції, відбулася славновідома битва між греками і персами. Незначна кількість спартанців, очолюваних царем _____ (ім'я), мужньо оборонялася проти чисельної ворожої армії, але не змогла запобігти перському проникненню на землі Еллади.
2. У _____ (рік) відбувся перший Дунайський похід князя _____ (ім'я), який вирушив на допомогу Візантії проти _____ (країна). Князь розбив військо супротивника і зупинився у місті Переяславець, яке хотів зробити столицею своєї держави.
3. 15 липня _____ (рік), під час «Великої війни», біля _____ (місто), що на території сучасної Польщі, відбулася битва між військами _____ (державне утворення) та Польського королівства і Великого князівства Литовського. Об'єднану армію очолювали король польський _____ (ім'я) та великий князь литовський Вітовт. У результаті баталії припинено експансію рицарів на Схід.
4. 29 серпня _____ (рік) біля _____ (місто), що на території сучасної Угорщини, відбулася битва, в котрій армія Османської імперії завдала нищівної поразки об'єднаній угорсько-чесько-хорватській. Османське військо очолював _____ (ім'я, прізвище), а об'єднане – король Лайош II, який загинув під час відступу. В результаті баталії територія сучасної Угорщини перейшла під контроль османів.
5. У _____ (рік) в протоці _____ (протока) відбулася битва між іспанською армадою, посланою королем _____ (ім'я), та англійським флотом, очолюваним Говардом Ефінгемом та _____ (ім'я та прізвище). У результаті баталії лише половина армади повернулася на батьківщину.
6. У липні _____ (рік) козацько-татарське військо, очолюване гетьманом _____ (ім'я, прізвище), завдало нищівної поразки московській армії у битві біля _____ (місто), що на території сучасної Сумської області. В ході баталії розгромлено загони відбірної кінноти під командуванням князя Олексія Трубецького.
7. У липні _____ (рік) біля _____ (місто) відбулася битва між російською та шведсько-козацькою арміями, що стала кульмінацією Північної війни. Баталія закінчилася поразкою союзного війська, очолюваного шведським королем _____ (ім'я) та гетьманом _____ (ім'я та прізвище).
8. 18 червня _____ (рік) біля _____ (містечко), що на території теперішньої Бельгії, відбулася вирішальна битва періоду Наполеонівських воєн. У протистоянні зішлись французька армія, очолювана _____ (ім'я та прізвище) й Мішелем Нейєм, та об'єднане військо Англії, Пруссії, Голландії тощо. У результаті баталії 25 тисяч французів й 22 тисячі англійців і їхніх союзників полягли вбитими чи пораненими. Армія Франції перестала існувати.
9. У _____ (рік) відбулася битва біля _____ (місто), що у штаті Пенсільванія _____ (держава). Це – одна з найважливіших битв Громадянської війни, в ході якої 75-тисячна армія генерала _____ (ім'я та прізвище) зазнала поразки від 85-тисячного війська генерала Джорджа Міда. Для рабовласницької конфедерації баталія стала військовою катастрофою.
10. Хроніка подій Східної (Кримської) війни _____ (роки) ознаменована одинадцятимісячною героїчною обороною _____ (місто). У протистоянні з об'єднаними англійсько-французько-османськими військами репутацію Росії і її нікчемного імператора _____ (ім'я) самовіддано рятували чимало українців.

II. Опрацювання понять і термінів. Розгадайте кросворд. (Візьміть до уваги те, що кількість клітинок горизонталей може бути більшою, ніж кількість літер у слові.) У виокремленій вертикалі отримаєте поняття. Поясніть його значення. Складіть із цим поняттям речення в історичному контексті. *Кожне правильно розгадане слово – 1 бал. Пояснення поняття – від 0 до 2 балів (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня або помилкова; 1 бал – відповідь часткова; 2 бали – відповідь повна). Складання речення – від 0 до 2 балів. Всього – 15 балів.*

1. Назва території, відведеної для примусового проживання частини населення країни, наприклад, індіанців у Сполучених Штатах Америки. **2.** Назва примусових грошових чи натуральних стягнень, що їх здійснюють ворожі війська з населення окупованих територій. **3.** Назва реакційної політики, що її проводив у Росії міністр, начальник військових поселень Олексій Аракчеєв у першій половині XIX ст. **4.** Назва понаднормової земельної ділянки, що її вилучали у селян після реформи 1861 р. **5.** Назва людини, яка перебувала у повній власності руського феодала. **6.** Назва хутора з декількома хатами і господарськими будівлями, що використовувався запорожцями для проживання в час зимування. **7.** Назва політичного, соціально-економічного вчення, яке засноване німецьким філософом Карлом Марксом. **8.** Назва монгольського фінансового урядовця, який проводив облік населення і збирав данину у підвладних улусу Джучі (Золотій Орді) територіях. **9.** Назва чвар, суперечок, війн між представниками правлячої династії за право володарювання. **10.** Назва антипольського козацько-селянського повстання, що відбулося в 1768 р. на території Правобережної України. **11.** Назва війна, служилої людини, представника правлячої верхівки в Русі-Україні, Великому князівстві Литовському та в Московії.

10 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте імена й прізвища історичних постатей та їхні прізвиська. Установіть відповідності між ними (врахуйте те, що одне прізвисько є зайвим). Поясніть походження тих прізвиськ. Візьміть до уваги, що максимальним балом оцінюватиметься докладний опис історичного сюжету, який став підставою для отримання саме цього прізвиська. *Установлення кожної відповідності – 1 бал. Пояснення походження кожного прізвиська – від 0 до 2 балів. Всього – 15 балів.*

1. Іван Сірко. 2. Ян Жижка. 3. Вудро Вільсон. 4. Александр Македонський. 5. Петро Столипін.

А. «Душитель». Б. «Маленький капрал». В. «Урус-шайтан». Г. «Залізний сліпець». Д. «Цар Азії». Е. «Архітектор повоєнного світу».

IV. Прочитайте усталені вислови, гасла, фрази. Укажіть дати (максимально наближено: століття, роки, місяці) та поясніть обставини появи цих висловів. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. «Veni, vidi, vici».	6. «Гвардія помирає, але не здається!»
2. «Бостонське чаювання».	7. «Сердечна угода».
3. «Вітчизна в небезпеці!»	8. «Руїна».
4. «Мир хатинам – війна палацам».	9. «Весна народів».
5. «Революція поїдає своїх дітей».	10. «Україна для українців!»

10 КЛАС

ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Виконайте завдання (тут і на звороті аркуша), що стосуються орієнтування в історичному просторі. Кожне правильно виконане завдання – від 0 до 2 балів. Усього – 10 балів.

ГЕТЬМАНЩИНА в другій половині XVII – на початку XVIII ст.

Умовні позначення

1. Заповніть легенду мапи.
2. Запишіть назви держав, до складу яких входили території сучасної України наприкінці XVII ст.
3. Випишіть тогочасні українські історично-етнографічні території, що підпорядковувалися Івану Мазепі до 1708 р.
4. Опишіть шлях відступу шведського та козацького військ після Полтавської битви.
5. Випишіть області сучасної України, на територіях яких розташовувалося Запорозжжя.

VI. У 2022 р. оновлено зміст навчальних програм з історії для закладів загальної середньої освіти. Відтоді у 9 класі з історії України з'явився вступний «розділ» із назвою: «Вступ. “Довге” ХІХ століття в історії України: територія, населення, влада». Чому обрано саме цю назву для «розділу»? Про що розповідатиметься в «розділі»? Опишіть факти й аргументи, якими послуговуються українські історики, пропонуючи саме таке формулювання. *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:*

- *відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали;*
- *знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали;*
- *з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали;*
- *логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали;*
- *наявність висновків – 0–2 бали;*
- *вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали;*
- *виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали;*
- *дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.*

Завдання для учасників II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

11 КЛАС

Максимальний час виконання завдань – 3 години

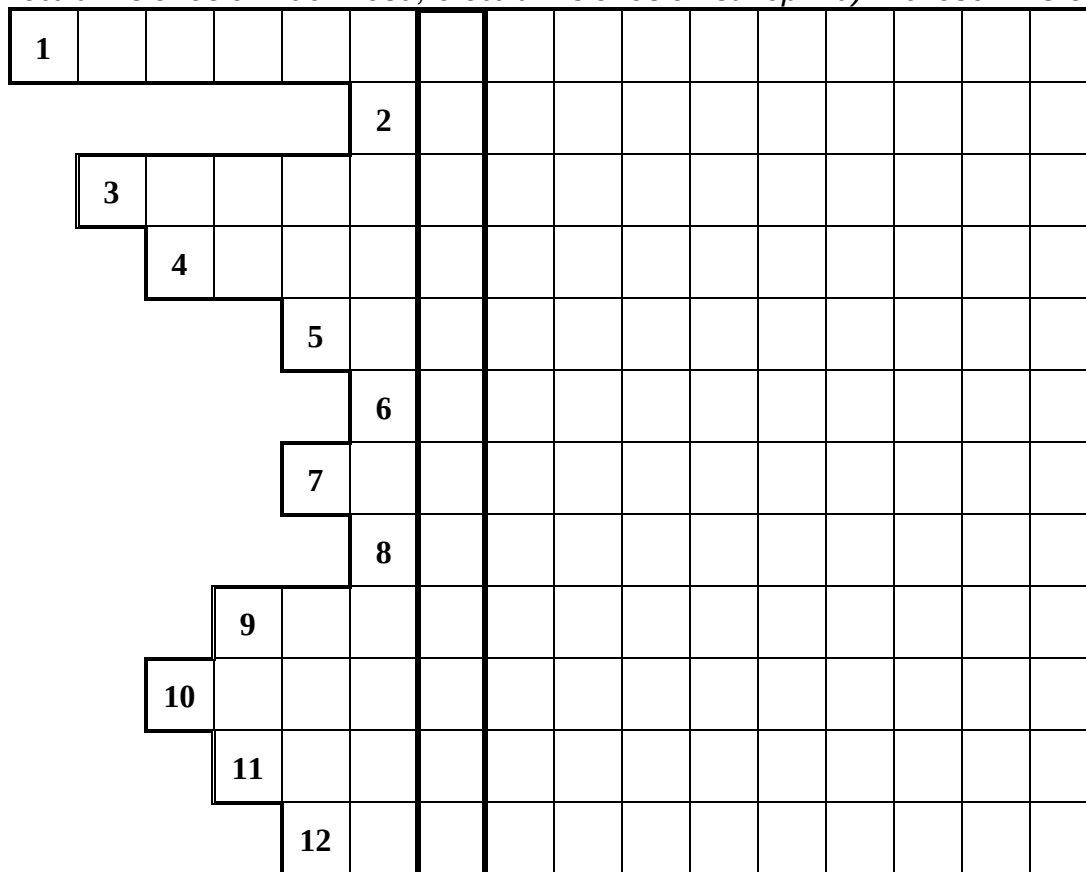
Максимальна кількість балів – 75

ЧАСТИНА 1. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

I. Історія військового мистецтва. Прочитайте уривки. Відновіть їх, заповнивши пропуски в тексті. *Кожен правильно відновлений уривок – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. У _____ (рік до н. е.) біля _____ (село), що на території сучасного Іраку, відбулася славновідома греко-перська битва. Перське військо очолював цар Дарій III, а грецьке – _____ (ім'я, прізвище). У результаті перський цар утік з поля бою, а греки захопили міста Вавилон і _____ (місто) – столицю Персії.
2. У _____ (рік) в Північне Причорномор'я з Монголії і _____ (країна) вторглися кочові племена гунів. Найвищого піднесення їх держава досягла за правителя _____ (ім'я) (434–453). Однак у _____ (рік) його армія зазнала поразки у битві _____ (місцевість), що на території сучасної Франції. Після цього військова могутність гунів занепадала.
3. У _____ (рік) відбулася битва литовсько-українсько-білоруського війська, очолюваного князем _____ (ім'я), проти татар біля _____ (річка), що є лівою притокою Південного Бугу. Перемога союзної армії призвела до розширення кордонів Великого князівства Литовського і повалення золотоординського ярма.
4. У _____ (рік) великий гетьман литовський _____ (ім'я, прізвище) із 30-ти тисячним військом завдав поразки 80-ти тисячній московській армії у битві біля _____ (місто), що на території сучасної Білорусі. Ця перемога на певний час затримала експансію Московії в українські землі.
5. У _____ (рік) в протоці _____ (протока) відбулася битва між іспанською армадою, посланою королем _____ (ім'я), та англійським флотом, очолюваним Говардом Ефінгемом та _____ (ім'я та прізвище). У результаті баталії лише половина армади повернулася на батьківщину.
6. У _____ (рік) козацьке військо, очолюване _____ (ім'я, прізвище), зруйнувало фортецю _____ (укріплення), споруджену французьким інженером Гійомом Левассером де Бопланом для припинення активності запорозьких січовиків.
7. 12 вересня _____ (рік) об'єднане польсько-австрійсько-німецьке військо під командуванням польського короля _____ (ім'я та прізвище) розгромило османську армію візира Кари-Мустафи у битві під _____ (місто), що є столицею теперішньої Австрії. Цю баталію ще називають «кавовою битвою».
8. У липні _____ (рік) біля _____ (місто) відбулася битва між російською та шведсько-козацькою арміями, що стала кульмінацією Північної війни. Баталія закінчилася поразкою союзного війська, очолюваного шведським королем _____ (ім'я) та гетьманом _____ (ім'я та прізвище).
9. У _____ (рік) відбулася битва біля _____ (місто), що у штаті Пенсільванія _____ (держава). Це – одна з найважливіших битв Громадянської війни, в ході котрої 75-тисячна армія генерала _____ (ім'я та прізвище) зазнала поразки від 85-тисячного війська генерала Джорджа Міда. Для рабовласницької конфедерації баталія стала військовою катастрофою.
10. З _____ (день, місяць) по _____ (день, місяць, рік) тривала найбільша воєнна баталія Першої світової війни. Увесь цей час біля _____ (місто), що в Лотарингії на території теперішньої Франції, розгортався двобій французької та німецької армій. Французьке військо співочолював майбутній голова уряду Віші, командувач _____ (ім'я та прізвище). У ході переможної для Франції битви знищено 119 дивізій (69 французьких і 50 німецьких) – приблизно 1 млн людей.

II. Опрацювання понять і термінів. Розгадайте кросворд. (Візьміть до уваги те, що кількість клітинок горизонталей може бути більшою, ніж кількість літер у слові.) У виокремленій вертикалі отримаєте поняття. Поясніть його значення. Складіть із цим поняттям речення в історичному контексті. *Кожне правильно розгадане слово – 1 бал. Пояснення поняття та складання речення – від 0 до 3 балів (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня або помилкова; 1–2 бали – відповідь часткова; 3 бали – відповідь вичерпна). Всього – 15 балів.*

1. Назва антидемократичної системи влади, що поєднується з диктатурою однієї особи чи групи осіб, які зневажають закони, захищають особисті інтереси, вимагають безумовної покори від народу, використовують командно-адміністративні методи управління, обмежують права і свободи людини. **2.** Назва засобу економічної, політичної боротьби, що полягає в повній або частковій відмові від відносин з особою, державою; від участі в роботі організацій, органів, представницьких інституцій. **3.** Назва принципу управління, в основі котрого – суб'єктивна воля, особисті устремління, небажання рахуватися з об'єктивними реаліями. **4.** Назва процесу захоплення чужих територій, ринків, джерел сировини; активного проникнення в яку-небудь галузь. **5.** Назва примусово введеної форми сільськогосподарського виробництва в республіках СРСР. **6.** Назва об'єднання кровних родичів, які спільно проживали, володіли засобами виробництва, вели спільне господарство, спільно користувалися продуктами своєї діяльності. **7.** Назва особливих міських кварталів, де змушено проживали національні або расові меншини. **8.** Назва процесу поділу (дроблення) земельної ділянки. **9.** Назва земельної ділянки, що її могли отримати селяни в результаті століпінської аграрної реформи. **10.** Назва промислового підприємства, що засноване на використанні машинного виробництва. **11.** Назва встановлених(ої) в конституції або законах умов(и), що обмежують(є) права виборців. **12.** Назва укріплень, що тягнулися вздовж лінії кордону між Римською імперією і землями германських або слов'янських союзів племен.

11 КЛАС

ЧАСТИНА 2. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

III. Прочитайте імена й прізвища історичних постатей та їхні прізвиська. Установіть відповідності між ними (врахуйте те, що одне прізвисько є зайвим). Поясніть походження тих прізвиськ. Візьміть до уваги, що максимальним балом оцінюватиметься докладний опис історичного сюжету, який став підставою для отримання саме цього прізвиська. *Установлення кожної відповідності – 1 бал. Пояснення походження кожного прізвиська – від 0 до 2 балів (тут і далі – 0 балів – відповідь відсутня або помилкова; 1 бал – відповідь часткова, 2 бали – відповідь вичерпна). Всього – 15 балів.*

1. Марк Аврелій. 2. Карл Густав Маннергейм. 3. Мохандас Карамчанд Ганді. 4. Юрій Володимирович. 5. Вячеслав Чорновіл.

А. «Довгорукий». Б. «Табірний генерал». В. «Філософ на троні». Г. «Геній Карпат». Д. «Фінляндський Вашингтон». Е. «Велика душа».

IV. Прочитайте усталені вислови, гасла, фрази. Укажіть дати (максимально наближено: століття, роки, місяці) та поясніть обставини появи цих висловів. *Кожна правильна відповідь – 1 бал. Всього – 10 балів.*

1. «Червоний терор».

2. «Революція у спальному вагоні».

3. «Велика депресія».

4. «Над Іспанією безхмарне небо».

5. «П'ята колона».

6. «Другий фронт».

7. «Холодна війна».

8. «Золотий вересень».

9. «Свобода народам! Свобода людині!»

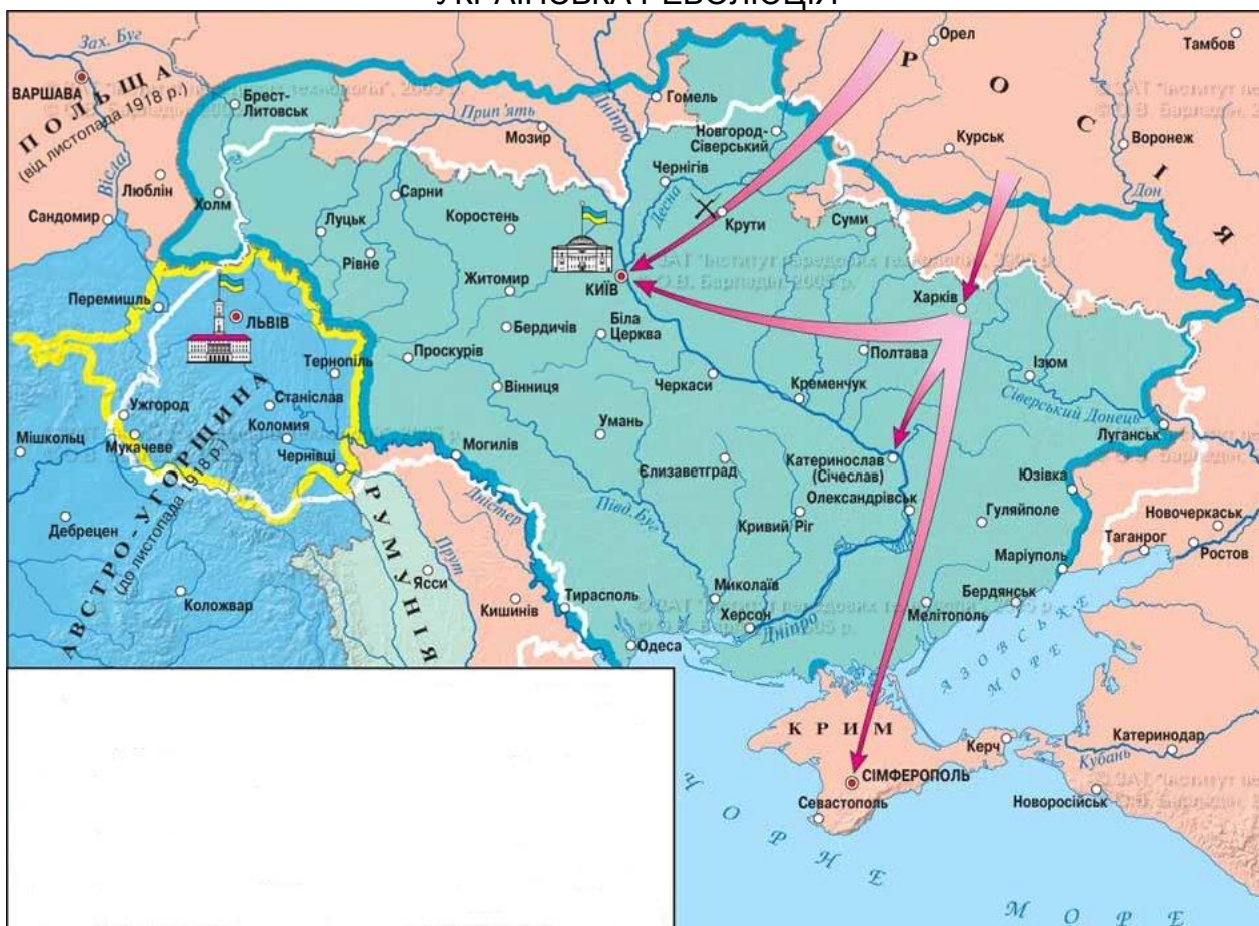
10. «Новий порядок».

11 КЛАС

ЧАСТИНА 3. ЧАС ВИКОНАННЯ – 1 год

V. Виконайте завдання (тут і на звороті аркуша), що стосуються орієнтування в історичному просторі. Кожне правильно виконане завдання – від 0 до 2 балів. Усього – 10 балів.

УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

Умовні позначення

1. Заповніть легенду мапи.
2. Визначте хронологічні межі періоду (періодів) Української революції, що відображені на мапі. Поясніть свої міркування.
3. Запишіть назви тодішніх державних утворень, що розташовувалися на території сучасної України.
4. Опираючись на легенду мапи, перелічіть назви держав, що стояли на заваді українського національно-визвольного руху. Коротко, у межах 3-х речень, опишіть розвиток взаємин між цим державами та різними українськими урядами визначеного вами періоду.
5. Випишіть міста (не менше трьох) сучасної України, які змінювали свої назви впродовж XX століття. Напишіть на мапі їх теперішні назви.

VI. У 2022 р. оновлено зміст навчальних програм з історії для закладів загальної середньої освіти. Відтоді у 10 класі з історії України з'явився розділ із назвою: «Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Советських Соціалістичних Республік». Як цей розділ називався попередньо? Що змінено в його назві? Опишіть факти й аргументи, якими послуговуються українські історики, пропонуючи саме таке формулювання. *Візьміть до уваги, що оцінюватимуться такі критерії:* • відповідність змісту викладу умові завдання – 0–2 бали; • знання та аргументоване, достатнє для розкриття теми, застосування основних історичних категорій: хронології; термінології; персоналістики; географії; джерелознавства – 0–2 бали; • з'ясування причинно-наслідкових зв'язків – 0–2 бали; • логічність та послідовність викладу матеріалу – 0–2 бали; • наявність висновків – 0–2 бали; • вичерпність і повнота відповіді – 0–2 бали; • виявлення загальної ерудиції – 0–2 бали; • дотримання вимог сучасної української мови – 1 бал. Усього – 15 балів.